

Ο ΔΑΡΕΙΟΣ και Ο ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ στη ΣΟΓΔΙΑΝΗ

ΠΕΡΣΕΣ - ΣΚΥΘΕΣ - ΜΑΣΣΑΓΕΤΕΣ - ΣΑΚΕΣ
& ΜΑΚΕΔΟΝΕΣ

ΓΙΑΒΝΤΑΤ ΙΛΙΑΣΟΦ • Ακαδημία Ουζμπεκιστάν, 1974

Μετάφραση: Αχιλλέας Μποζοβίτης
Επιμέλεια Έκδοσης: Αλέξανδρος Τζόλας

Ο ΔΑΡΕΙΟΣ στη ΣΟΓΔΙΑΝΗ

ΤΟ ΜΟΝΟΠΑΤΙ ΤΗΣ ΟΡΓΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ Επιμελητή της Έκδοσης <i>[για το 1ο Διήγημα : Το Μονοπάτι της Οργής]</i>	21
– Ο καμπούρης	27
– Η τίγρης	50
– Η Χορασμία	77
– Η Φαροάτα	105
– Η εισβολή	129
– Ο πατέρας	176
– Ο λιποτάκτης	196
– Η εκδίκηση	220
– <i>Φωτογραφίες</i>	239

Ο Μέγας ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ στη ΣΟΓΔΙΑΝΗ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ Επιμελήτη της Έκδοσης <i>[για το 2ο Διήγημα : Ο Μ. Αλέξανδρος στη ΣΟΓΔΙΑΝΗ]</i>	256
Κεφ. 1ο: Ο γιος του θεού Άμμωνα	
- Πρόλογος. Η γριά από την Κατάνη	262
- Ο αέρας, το ψωμί και η ελπίδα	264
- Η μάχη στα Γαυγάμηλα	279
- Το τέλος του Δαρείου του Κοδομανού	308
- Η εκστρατεία ανάμεσα στα βουνά	330
- Πάμε προς το Βορρά	343
- Η Ζάρα, η κόρη του Οροίτη	359
- Ο Αλέξανδρος ή ο Βήσσο;	377
Κεφ. 2ο: Η κοιλάδα του τρόμου	
- Η πόλη των δικέφαλων πουλιών	392
- “Κυρεσχάτη! Κυρεσχάτη!”	415
- Στα τείχη της Μαρακάνδας	436
- Επιδρομή με μακριά δόρατα	463
Κεφ. 3ο: Η λεοπάρδαλη στο κυνήγι	
- Στους κόκκινους άμμους	479
- Στο μονοπάτι του πολέμου	500
- “Αδελφέ, μην παραδίνεσαι!”	514
- Το κεφάλι του Σπιταμένη	525
- Μετά από 80 χρόνια	546
<i>Παραπομπές - Επεξηγήσεις - Χάρτες - Φωτογραφίες</i>	551

Ο **Αλέξανδρος Γ. Τζιόλας** είναι Πολιτικός Μηχανικός και γεννήθηκε από γονείς αγρότες σ' ένα χωριό της ορεινής Πίνδου, το Πανόραμα Γρεβενών. Συμμετέχοντας ενεργά στην πολιτική και κοινωνική δράση στην πατρίδα του και στη Θεσσαλονίκη, από τα φοιτητικά του ακόμη χρόνια, ανέπτυξε μία σταθερή και στενή σχέση με τα θέματα της ιστορίας, της πολιτιστικής κληρονομιάς και της προστασίας του περιβάλλοντος. Συνέβαλλε έτσι στη συγκρότηση μιας εναλλακτικής πρότασης, για μία βιώσιμη ανάπτυξη που θα αναδεικνύει την ιστορία και τον πολιτισμό του τόπου και θα αξιοποιεί το περιβάλλον, σεβόμενη τους πλουτοπαραγωγικούς του πόρους.

Συνέγραψε άρθρα και έκανε παρεμβάσεις σε εφημερίδες και περιοδικά πανελλαδικής και τοπικής κυκλοφορίας, καθώς και στο διαδίκτυο, στους προαναφερόμενους τομείς.

Έχει εκδώσει τα βιβλία “Αντοχή Υλικών” (1985), “Σιδηρές Κατασκευές” (1986) και “Σύμμικτες Κατασκευές” (1987) στο γνωστικό αντικείμενο του Πολιτικού Μηχανικού.

Το 2006 κυκλοφόρησε το βιβλίο “ΟΡΟΣΗΜΑ – Πρόσωπα και Γεγονότα”, μία πρωτότυπη ιστοριογραφία για τη Δυτική Μακεδονία και την Πίνδο, από τους αρχαίους χρόνους μέχρι σήμερα.

Το 2009 κυκλοφόρησε τη δίτομη έκδοση ΜΟΥΣΙΚΟΙ & ΟΡΧΗΣΤΡΕΣ της Β.Α. ΠΙΝΔΟΥ, μία φωτογραφημένη παρουσίαση του ανθρώπινου ηχοχρώματος της Πίνδου.

Το 2010 κυκλοφόρησε το λεύκωμα “ΠΙΝΔΟΣ: ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΠΑΡΚΟ” όπου συνεργάστηκαν επιστήμονες & φωτογράφοι από όλο τον κόσμο για την προβολή, τη διάσωση και την ανάδειξη του κοινωνικο-περιβαλλοντικού αποθέματος της Πίνδου.

Το 2017 εξέδωσε το ιστορικό λεύκωμα “ΜΑΝΑΚΙΑ - Η ιστορία μπροστά στο φακό του Γιάννη & Μίλτου Μανάκια” φέρνοντας στη δημοσιότητα νέο υλικό από τους πρωτοπόρους Έλληνες κινηματογραφιστές και φωτογράφους των Βαλκανίων.

Με πρωτοβουλία του, κυκλοφόρησαν μία σειρά από εκδόσεις και παραγωγές για το περιβάλλον, τον πολιτισμό και την ιστορία της Πίνδου και της Θεσσαλονίκης.

Είναι μέλος της σύνταξης του ηλεκτρονικού περιοδικού “ΔΙΑΥΛΟΣ”.

Yavdat Khasanovich Ilyasov

Ο Γιαβντάτ Χασάνοβιτς Ιλιάσοφ [Yavdat Khasanovich Ilyasov] γεννήθηκε στις 16 Φεβρουαρίου του 1929 στο χωριό Ισλαμπαχτί της περιοχής Μπελεμπέγιεβκ της Αυτόνομης Σοσιαλιστικής Σοβιετικής Δημοκρατίας της Μπασκίριας, (σημερινό Μπασκορτοστάν της περιοχής Ερμεκέιεφσκ).

Σοβιετικός συγγραφέας των έργων με θέματα αρχαίας και μεσαιωνικής ιστορίας της Κεντρικής Ασίας. Στην Εθνικότητα ήταν Τάταρος του Καζάν.

Τα λογοτεχνικά έργα του είναι γραμμένα στη ρωσική γλώσσα, αρθρογραφούσε στη μπασκιρική, τη ρωσική, τη ταταρική και ουζμπέκικη.

Αποφοίτησε από την Παιδαγωγική Ακαδημία της πόλης Μπελορέτσκ. Ήταν πολυπράγμων. Ήταν γραφίστας και ζωγράφος-διακοσμητής. Διηύθυνε σύλλογο, βιβλιοθήκη, καθοδηγούσε ερασιτεχνικές καλλιτεχνικές παραστάσεις. Δίδασκε σε σχολείο την ουζμπέκικη γλώσσα, τη ζωγραφική και το σχέδιο.

Από το 1952 ήταν διευθυντής του τμήματος Λογοτεχνίας και Τέχνης, μεταφραστής και ανταποκριτής στην εφημερίδα «Λένινετς» της Ουφά. Λογοτεχνικός συνεργάτης των εφημερίδων «Τασκένσκαγια Πράβντα», «Κομσομόλετς Ουζμπεκιστάνα», «Φιζκουλτουρνικ Ουζμπεκιστάνα», διευθυντής του τμήματος ποίησης στο περιοδικό «Ζβεζντά Βοστόκα».

Πέθανε στις 19 Ιουνίου 1982, ενώ κολυμπούσε στη λίμνη «Κομσομόλ» της Τασκένδης.

Έργα του :

- Ιστορικά μυθιστορήματα: «Το βέλος και ο Ήλιος» (1954), «Το μονοπάτι της οργής» (1956), «Σογδιανή» (1959), «Ο στικτός θάνατος» (1964), «Η μαύρη χήρα» (1966), «Το χρυσό είδωλο» (1973), «Η εκδίκηση της Αναχίτα» (1984).
- Διηγήματα: «Εξορκιστής των φιδιών» (1979), «Ο πύργος της σιωπής» (1982) για τον Ομάρ Χαγιάμ και άλλα.
- Ποιήματα, δοκίμια και διηγήματα στην ταταρική, μπασκιρική, ουζμπέκικη και ρωσική γλώσσα.
- Μεταφράσεις ποιητών της Μπασκίριας, του Ουζμπεκιστάν, της Καρακαλπακίας, της Κορέας και των τατάρων της Κριμαίας.

Η συνολική κυκλοφορία των βιβλίων του Γιαβντάτ Ιλιάσοφ υπερβαίνει τα 23 εκατομμύρια αντίτυπα. Στις εκδόσεις του (εποχή της ΕΣΣΔ) επιθυμούσε να δώσει υπόσταση και να ανυψώσει τα εθνικά φρονήματα των λαών της περιοχής.

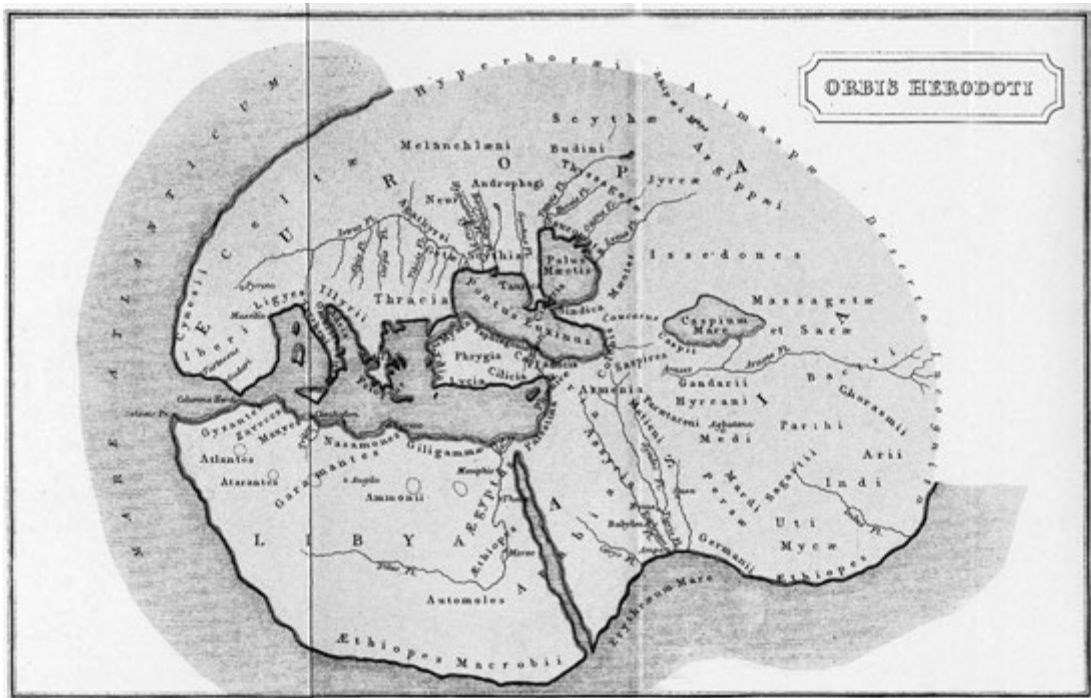
Βιογραφικό Αχιλλέα Μποζοβίτη

(μετάφραση από το πρωτότυπο)

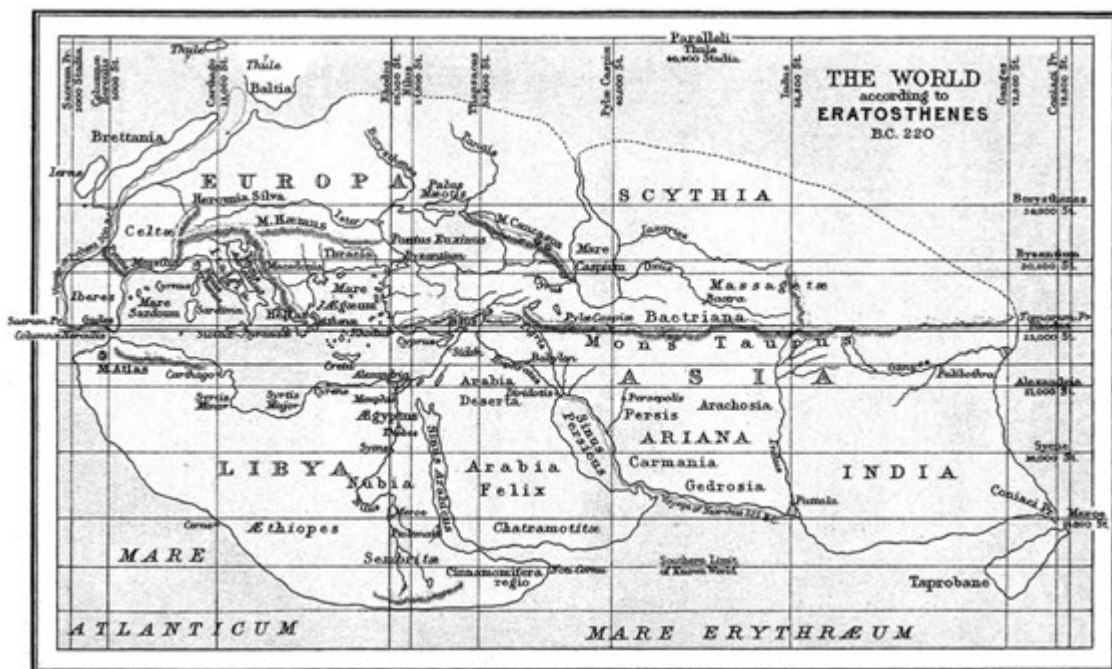
Γεννήθηκε το 1927 στο Καλόχι Γρεβενών από αγροτική οικογένεια. Το 1946 τελείωσε το γυμνάσιο Γρεβενών. Ήταν οργανωμένος στην ΕΠΟΝ και γραμματέας της ΕΠΟΝ ώσπου τελείωσε το Γυμνάσιο. Διώχτηκε, φυλακίστηκε και ξυλοκοπήθηκε από την αστυνομία. Το 1946 έδωσε εξετάσεις στην Παιδαγωγική Σχολή της Θεσσαλονίκης. Γράφτηκε στο πρώτο έτος και μετά από ένα μήνα σπουδών εκδιώχτηκε γιατί δεν είχε «πιστοποιητικό ήθους, χαρακτήρος και κοινωνικής συμπεριφοράς». Ως τις αρχές Μαΐου του 1947 εργάστηκε ως δάσκαλος στο χωριό του επί πληρωμή από τους κατοίκους. Επειδή κινδύνευε από τους παρακρατικούς αναγκάστηκε να διακόψει και να κρύβεται διωκόμενος. Στη συνέχεια εντάχτηκε στον Δημοκρατικό Στρατό Ελλάδας.

Από το 1949 έζησε ως πολιτικός πρόσφυγας στην Τασκένδη της Σοσιαλιστικής Δημοκρατίας του Ουζβεκιστάν. Οι αρχές των πολιτικών προσφύγων για ένα χρόνο τον διόρισαν δάσκαλο των αγράμματων στην πολιτεία που ζούσε. Το 1950 στάλθηκε στη Στρατιωτική Σχολή. Μετά την αποφοίτησή του εργάστηκε στο μηχανισμό της Κομματικής Οργάνωσης Τασκένδης στον εκπολιτιστικό τομέα. Μετά στάλθηκε στην Κομματικοοικονομική Σχολή της ΚΕ του ΚΚΕ. Το 1957 έδωσε εισαγωγικές εξετάσεις στο Δασολογικό Ινστιτούτο, όπου το 1962 πήρε το δίπλωμα του Δασολόγου Μηχανικού. Διορίστηκε ερευνητής Δασολόγος στο Ινστιτούτο Δασικών Ερευνών Κεντρικής Ασίας. Το 1965 ο σύλλογος των Πολιτικών Προσφύγων και η Κομματική Οργάνωση του ΚΚΕ Τασκένδης του πρότειναν να εργαστεί ως δάσκαλος της ελληνικής γλώσσας στα ελληνόπουλα της προσφυγιάς, όπου και εργάστηκε. Παράλληλα ασχολήθηκε και με μεταφράσεις, ιδιαίτερα βιβλίων με ελληνικό περιεχόμενο και ενδιαφέρον. Μετέφρασε το βιβλίο «Ολυμπιακοί Αγώνες» της σοβιετικής συγγραφέα Ε. Οζερέτσαγια που επανεκδόθηκε και στην Ελλάδα από τις εκδόσεις «ΔΕΚΑ13ΤΡΙΑ», το παρόν βιβλίο του σοβιετικού συγγραφέα Γιαβντάτ Ιλιάσοφ «Σογδιανή», και άλλα, σοβιετικών συγγραφέων.

Με τον επαναπατρισμό του εργάστηκε στην εκδοτική εταιρεία «Ακάδημος» για τη μετάφραση στα ελληνικά της «Μεγάλης Σοβιετικής Εγκυκλοπαίδειας». Από το 1985 διορίστηκε δασολόγος στο Ινστιτούτο Δασικών Ερευνών Αθηνών απ' όπου το 1992 συνταξιοδοτήθηκε. Απεβίωσε στην Αθήνα το 2023.

Ο κόσμος στην αρχαιότητα κατά τον Ηρόδοτο (484 π.Χ. - 425 π.Χ.)

Ο κόσμος στην αρχαιότητα κατά τον Ερατοσθένη (276 π.Χ. - 174 π.Χ.)

Αντί ΠΡΟΛΟΓΟΥ

Η Σογδιανή είναι περιοχή στο λεκανοπέδιο των ποταμών Ζαραφσάν (Ωξου) και Κασκανταριά (Ιαξάρτης), που σήμερα ανήκει στις Δημοκρατίες του Ουζμπεκιστάν και Τατζικιστάν.

Στη Σογδιανή υπήρχαν οι πόλεις Μαρακαντά (Σαμαρκάνδη), Κυρόπολη κ.α. Από τον 6ο ως τον 4ο αι. π.Χ. αποτελούσε τμήμα του αρχαίου Περσικού κράτους των Αχαιμενιδών. Μετά το θάνατο του Μ. Αλεξάνδρου, η Σογδιανή ενσωματώθηκε στο κράτος των Σελευκιδών και τον 3ο αι. π.Χ. στο ελληνικό βασίλειο της Βακτριανής.

Οι προετοιμασίες των Μακεδόνων για την εκστρατεία προς την Ανατολή διακόπηκαν για ένα διάστημα από την δολοφονία του Φιλίππου, που δεν ήταν μόνο εκδίκηση της γυναίκας του Ολυμπιάδας, που την είχε χωρίσει και είχε παντρευτεί την Κλεοπάτρα, αλλά ήταν αποτέλεσμα και της συννομωσίας των Περσών, που έστειλαν κρυφά δολοφόνους, για να αποτρέψουν την εκστρατεία κατά της Περσίας.

Όμως το μεγαλύτερο μέρος των εταίρων του Φιλίππου, ο Αντίπατρος, ο Παρμενίωνας κ.ά. ανακήρυξαν βασιλιά τον Αλέξανδρο, το γιό του Φιλίππου και της Ολυμπιάδας (336 π.Χ.).

Ο Αλέξανδρος, είκοσι χρονών τότε, ήταν προικισμένος από την φύση με εξαιρετικές ικανότητες και πήρε ευρύτατη μόρφωση από τον δάσκαλο του, τον Αριστοτέλη. Αγαπημένος συγγραφέας του Αλέξανδρου ήταν ο Όμηρος και αγαπημένος του ήρωας ο Αχιλλέας.

Παρά τις διαφωνίες μερικών ιστοριογράφων για τα ατομικά χαρίσματα του Μ. Αλεξάνδρου, ένα πράγμα είναι αναμφισβήτητο, ότι ο Αλέξανδρος είχε υψηλή ευφυΐα, μεγάλη δύναμη θέλησης και καθορισμένο με σαφήνεια σκοπό.

«Το ότι η εξυπνάδα αυτού του ανθρώπου ξεπερνούσε την κανονική ανθρώπινη εξυπνάδα, γι' αυτό δεν υπάρχει αμφιβολία» τόνιζε ο Πολύβιος...

Το φθινόπωρο του 335 π.Χ. ο Αλέξανδρος ετοιμάζονταν βιαστικά για την εκστρατεία ενάντια στην Περσία, με την ελπίδα να βρει το βασιλιά της Περσίας απροετοίμαστο και γιατί φοβόταν μήπως οι ακτές της Ελλάδας και της Μακεδονίας αποκλειστούν από τον Περσικό στόλο, που κυριαρχούσε τότε στο Αιγαίο Πέλαγος.

Πριν ξεκινήσει ο Αλέξανδρος για την εκστρατεία μοίρασε στους φίλους του τα χρήματά του, τα εισοδήματά του, τους δούλους και τα ζώα. Όταν ρώτησε ένας φίλος του τι του απέμεινε τώρα, ο Αλέξανδρος απάντησε: «Η ελπίδα». Το παράδειγμα του αρχηγού τους ακολούθησε και ο Περδίκκας και οι άλλοι εταίροι, που ήταν επίσης ενθουσιασμένοι και έτοιμοι να ξεκινήσουν για την μακρινή εκστρατεία.

Ο πόλεμος κηρύχτηκε την κατάλληλη στιγμή. Στην Περσία τότε κυβερνούσε ο Δαρείος ο 3ος, ο Κοδομανός, άνθρωπος με περιορισμένη πρωτοβουλία και μικρές ικανότητες. Οι δυτικές περιοχές που είχαν εμπορικές σχέσεις με τις Μεσογειακές χώρες και συνδέονταν με τις ελληνικές πόλεις, νοιώθανε το βάρος της εξάρτησης τους από την Περσία και ήταν έτοιμες να προσχωρήσουν στους Έλληνες. Τους βλέπανε σαν απελευθερωτές από την περσική καταπίεση.

Ο Μακεδονικός στρατός είχε προετοιμαστεί με επιμέλεια και ήταν έτοιμος για τον πόλεμο ενάντια στην Περσία.

Έτσι την άνοιξη του 334 π.Χ. ο Μ. Αλέξανδρος, αφού εξασφάλισε τα μετόπισθεν, προήλασε προς την Ασία, έχοντας μαζί του περίπου 30 χιλιάδες πεζικό και 4.500 χιλιάδες ιππείς.

Η πρώτη σύγκρουση έγινε στην ακτή του Ελλήσποντου, στο Γρανικό ποταμό (334 π.Χ.). Οι Πέρσες χάσανε την μάχη, το περσικό ιππικό διασκορπίστηκε ή αιχμαλωτίστηκε. Οι περσικές σατραπείες Φρυγία, Λυδία βρίσκονταν πιά στα χέρια του Αλέξανδρου. Όλες οι ελληνικές πόλεις ανακηρύχτηκαν ελεύθερες. Έτσι, η πλειοψηφία του ελληνικού πληθυσμού, περνούσε τώρα με το μέρος του Αλέξανδρου.

Ο Δαρείος κατόρθωσε να καταλάβει την Ισσό. Ο Αλέξανδρος μόλις έμαθε την κατάσταση που δημιουργήθηκε, γύρισε γρήγορα στην Ισσό όπου έγινε σκληρή μάχη. Οι Μακεδόνες μ' επικεφαλής τον βασιλιά τους σάρωσαν μ' ορμητική επίθεση την αριστερή πτέρυγα και το κέντρο του περσικού στρατού όπου μάχονταν και ο Δαρείος, που αναγκάστηκε να φύγει για να

σωθεί. Στα χέρια του Αλέξανδρου έπεσαν πλούσια λάφυρα. Κατέλαβε τον εξοπλισμό του Δαρείου. Η μάνα, η γυναίκα και τα παιδιά του Πέρση βασιλιά αιχμαλωτίστηκαν. Έτσι ο στόλος του Μ. Αλεξάνδρου, που ως τότε δεν έπαιξε σπουδαίο ρόλο έγινε κυρίαρχος στο Αιγαίο πέλαγος.

Την άνοιξη του 331 π.Χ. ο στρατός του Μ. Αλεξάνδρου κατευθύνεται προς την Μεσοποταμία και τη Βαβυλώνα και φθάνει κοντά στο χωριό της Ασσυρίας, τα Γαυγάμηλα. Εκεί έγινε αιματηρή μάχη και απωθήθηκε ο Δαρείος προς το βάθος της Περσίας.

Ο Πλούταρχος περιγράφει: «Ο Μ. Αλέξανδρος κινήγησε τα συντριμμένα στρατεύματα προς το κέντρο, όπου βρίσκονταν ο Δαρείος. Τον είδε από μακριά, μέσα στο βάθος των βασιλικών ιλών που τον είχαν περιφρουρημένο... Ο Αλέξανδρος επιτέθηκε εναντίον τους από κοντινή απόσταση και προκάλεσε τρομερό φόβο. Κινήγησε αυτούς που φύγανε και τους έσπρωξε πάνω σ' εκείνους που μένανε ακόμα συνταγμένοι. Οι περισσότεροι τρομοκρατήθηκαν και άρχισαν να φεύγουν. Ωστόσο οι άριστοι και οι πιο γενναίοι σκοτώνονταν μπροστά στο βασιλιά και πέφτοντας ο ένας πάνω στον άλλον εμπόδιζαν την καταδίωξη, καθώς μπλέκονταν και σπάραζαν αυτοί και τ' άλλα»...

Η τελευταία μεγάλη πόλη της Περσίας που έπεσε στα χέρια των Ελλήνων ήταν η Περσέπολη, που έδωσε στους νικητές 120 χιλιάδες τάλαντα. Για να μεταφερθεί αυτός ο θησαυρός, χρειάστηκα 2 χιλιάδες μουλάρια και 3 χιλιάδες γκαμήλες. Αφού έκαψε τα ανάκτορα του βασιλιά ο Αλέξανδρος πέρασε γρήγορα στα Εκβάτανα και τη Μηδία· πέρασε τις Κασπίες Πύλες και παρ' όλες τις προσπάθειές του δεν κατόρθωσε να πιάσει αιχμάλωτο τον Δαρείο. Οι συνωμότες μ' επικεφαλής τον σατράπη Βήσσο, συνέλαβαν τον Δαρείο και όταν πλησίαζε να τους φτάσει ο Αλέξανδρος, τον σκότωσαν και ανακήρυξαν βασιλιά της Περσία τον Βήσσο, δίνοντάς τους το όνομα Αρταξέρξης ο 4ος. Μετά από πολύ κνηγητό, ο Βήσσος πιάστηκε αιχμάλωτος από τον Πτολεμαίο του Λάγου. Στο συμβούλιο των αριστοκρατών της Βακτριανής ο ίδιος ο Αλέξανδρος μίλησε σαν κατήγορος ενάντια στον Βήσσο, που σήκωσε χέρι κατά του Δαρείου του βασιλιά του, προστάτη του, συγγενή του και ευεργέτη του. Το συμβούλιο καταδίκασε τον Βήσσο σε θάνατο. Έτσι τελειώνει η δυναστεία των Αχαιμενιδών και πραγματικός διάδοχος του περσικού θρόνου έγινε ο Μ. Αλέξανδρος, ο «Μέγας Βασιλιάς»...

Στο μεταξύ συνεχίζονταν η προέλαση προς τις ανατολικές περιοχές τη Βακτριανή, τη Σογδιανή, πέρασε τον Ώξο ποταμό (Αμού Νταριά) και διαμέσου της Μαρακάνδας (σημερινή Σαμαρκάνδη) προχώρησε προς τα

βόρεια-ανατολικά προς τον ποταμό Ιαξάρτη (Σιρ Νταριά), έφτασε στην καρδιά του Φεργκάν και κατέπνιξε όλες τις εξεγέρσεις που ξέσπασαν από ντόπιες φυλές όπως οι Σκύθες, Μασσαγέτες, Δάες, Σάκες με αρχηγό τον Σογδιανό Σπιταμένη. Μόλις έφτασε ο Μ. Αλέξανδρος στην πολιορκημένη Μαρακάνδα ο Σπιταμένης έφυγε στις ερήμους του Τουρκεστάν, οι συνεργάτες του τον εγκατέλειψαν και αρχηγοί των Μασσαγετών τούκοψαν το κεφάλι και το έστειλαν στον Αλέξανδρο.

Όταν ο Μ. Αλέξανδρος κατέκτησε αυτές τις περιοχές είχε πει: «Όλα, όσα έχω ακούσει μέχρι σήμερα για τη Μαρακάνδα είναι αλήθεια εκτός από ένα: είναι ακόμα πιο όμορφη απ' όσο τη φανταζόμουν».

Για τη φρούρηση των κατακτημένων περιοχών ο Μ. Αλέξανδρος έχτιζε πόλεις-φρούρια, τις Αλεξάνδρειες. Για να κρατηθεί το ηθικό του στρατού, ο Αλέξανδρος οργάνωνε γλέντια, αγώνες, γιορτές, παιχνίδια, συμπόσια κ.ά. Ο Πλούταρχος έγραψε, ότι νόμιζε κανείς πως ο ίδιος ο θεός συμμετείχε σ' αυτή την πομπή και την ακολουθεί.

Το κράτος του Μ. Αλεξάνδρου ήταν τεράστιο σε έκταση. Ο αρχαίος κόσμος δεν είχε δει ως τότε τέτοια μεγάλη συνένωση περιοχών. Γι' αυτό είναι εύκολο να καταλάβουμε την ανείπωτη εντύπωση που προξένησε στα μυαλά των ανθρώπων εκείνης της εποχής η δημιουργία του βασιλείου της Μακεδονίας...

Ο Αλέξανδρος νοιώθοντας την εσωτερική αδυναμία του κράτους του, που αποτελούνταν από τόσες φυλές, εφεύρισκε διάφορα μέτρα για την συγχώνευση όλων των υπόδουλων λαών του. Μια εκδήλωση αυτής της προσπάθειας ήταν η τεράστια πομπή των γάμων που οργανώθηκε από τον ίδιο το Μ. Αλέξανδρο στα Σούσα το 324 π.Χ. ο ίδιος ο Αλέξανδρος είχε παντρευτεί με την Βάκτρια Ρωξάνη και με τη Στάτειρα, τη θυγατέρα του Δαρείου. Μ' αυτά τα μέτρα ο Αλέξανδρος ήλπιζε να διατηρήσει την ακεραιότητα του κράτους του. Και το κατόρθωσε, ώσπου ο θάνατος τον βρήκε στη Βαβυλώνα, ενώ προετοιμάζονταν για καινούργιες μεγάλες εκστρατείες και κατακτήσεις.

Σήμερα, μετά από τόσους αιώνες, η Ελλάδα και το Ουζμπεκιστάν, συνδέονται με σημαντικούς ιστορικούς και πολιτιστικούς δεσμούς, που τις ρίζες τους τις έχουν από κείνα τα χρόνια, από την εποχή της παρουσίας του Μ. Αλεξάνδρου στην Ανατολή. Οι δύο αυτοί λαοί ανέπτυξαν στενές πολιτιστικές επαφές και μοιράστηκαν κοινές εμπειρίες. Μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου πολέμου και του εμφυλίου πολέμου στην Ελλάδα στο

Ουζμπεκιστάν βρήκαν φιλοξενία Έλληνες πολιτικοί πρόσφυγες. Όπως και πάντα, οι Έλληνες αυτοί αποτέλεσαν ένα πολύ δυναμικό κομμάτι της κοινωνίας του Ουζμπεκιστάν.

Ιδιαίτερη σημασία για την κατανόηση της αρχαίας ιστορίας των Ελλήνων στην Κ. Ασία, έχουν τα νομίσματα όπως για παράδειγμα αυτά του Ευθύδημου και του ισχυρού άνδρα του ελληνο-βακτριανού Βασιλείου Ευκρατίδη.

Πρέπει ακόμα να πούμε, ότι η ανάμνηση του Μ. Αλεξάνδρου είναι ακόμα ζωντανή στο λαό του Ουζμπεκιστάν. Ο πρόεδρος της Ακαδημίας Τεχνών του Ουζμπεκιστάν Τουρσουναλί Κουζιέφ είπε στην έκθεση «Ελλάδα-Ουζμπεκιστάν: κοινές πολιτιστικές παραδόσεις» που παρουσίασε η Ουζμπεκική Ακαδημία Τεχνών και Επιστημών στην Τασκένδη σε συνεργασία με το Ελληνικό Υπουργείο Εξωτερικών το 2001: *“Θεωρώ ιδιαίτερα συγκινητικό το γεγονός ότι τα πρώτα συγχαρητήρια που λάβαμε με την ίδρυση της Ακαδημίας Τεχνών του Ουζμπεκιστάν, προήλθαν από την Αθήνα, την πόλη όπου είχε ιδρυθεί η αρχαιότερη ακαδημία του κόσμου...”*

Οι πλουσιότατες συλλογές του Ινστιτούτου περιέχουν μνημεία του αρχαίου πολιτισμού του Ουζμπεκιστάν, που μας γυρίζουν πίσω στην εποχή του Μ. Αλεξάνδρου ή όπως είναι γνωστός στην ουζμπεκική γλώσσα, τον Ισκαντέρ Ζουλκαρνάιν...”

Εμπνευσμένος από αυτή την κοσμογονική συγκυρία που συντελέστηκε την εποχή που ο Έλληνας στρατηλάτης κατατρόπωσε τα θηριώδη στρατεύματα του Δαρείου, ο Ουζμπέκος συγγραφέας Γιαβντάτ Ιλιάσοφ γέννημα και θρέμμα του Ουζμπεκικού λαού έγραψε αυτό το εξαιρετο βιβλίο όπου σ' αυτό εξυμνεί την έννοια “πατρίδα”. Εξυμνεί αυτές τις υψηλές έννοιες της ζωής για την πατρίδα, που ήταν κατανοητές στον άνθρωπο ακόμα από την βαθιά αρχαιότητα.

Διηγείται, πως στην πολύπαθη γη της Μέσης Ασίας, στην πατρίδα του, συναντήθηκαν οι δρόμοι πολλών τρομερών κατακτητών.

Εξιστορεί τα θυελλώδη γεγονότα των περασμένων αιώνων, εξιστορεί τον ηρωισμό των μακρινών του προγόνων, την αδάμαστη επιμονή τους στον αγώνα για ελευθερία, κατά των Περσών. Ο Γιαβντάτ Ιλιάσοφ στα διηγήματά του «Το Μονοπάτι της Οργής» και «Σογδιανή» διηγείται πως ο φτωχός βοσκός Σιράκ, που προσποιήθηκε τον λιποτάκτη οδήγησε το θηριώδες στράτευμα του Δαρείου στην άγρια έρημο και καταστράφηκε από τη δίψα, την αφόρητη ζέστη, την πείνα και τις αρρώστιες.

Εξυμνεί τον ανυπότακτο Σπιταμένη, το γνωστό αρχηγό των Σογδιανών, που πολεμάει ως την τελευταία στιγμή με τις φάλαγγες του Μ. Αλεξάνδρου, παρά το γεγονός, που όλες σχεδόν οι φυλές, αφού ελευθερώθηκαν από τον αβάσταχτο ζυγό των Περσών δέχτηκαν το Μ. Αλέξανδρο σαν ελευθερωτή και εκσυγχρονιστή.

Αχιλλέας Μποζοβίτης
(Μετάφραση από το πρωτότυπο)

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Επιμελητή της Έκδοσης

[για το 1ο Διήγημα : Το Μονοπάτι της Οργής]

Τον 7ο αιώνα π.Χ., Σκυθικές φυλές, (που ιστορικά θεωρούνται ως λαός καταγωγής των θρυλικών Αμαζόνων) και οι οποίες κατοικούσαν στα ανατολικά του κάτω ρου του ποταμού Ιαξάρτη (Syr Darya), επιτέθηκαν, μετά από αίτημα του βασιλιά της Ασσυρίας, στους Μήδους τους οποίους και κατέκτησαν. Το κράτος των Μήδων βρισκονταν στην καρδιά της μελλοντικής Περσικής αυτοκρατορίας. Μεταξύ των νομαδικών Σκυθικών φυλών υπήρχε ένα χαλαρό δίκτυο που αποτελούνταν από έφιππους βοσκούς και καβαλάρηδες. Εισέβαλαν σε πολλές περιοχές στις στέπες της Ευρασίας, συμπεριλαμβανομένων αυτών που σήμερα αποτελούν το Καζαχστάν, Αζερμπαϊτζάν, τη νότια Ουκρανία και τη Νότια Ρωσία. Οι Σκύθες, που κυβερνώνταν από ολιγάριθμες ηγεσίες, οι οποίες συνδέονταν με στενές συμμαχίες, ήταν διάσημοι για τους τοξότες τους και πολλοί έβρισκαν εργασία ως μισθοφόροι.

Κάπου εκεί, κοντά στην Αραλική θάλασσα, απλώνονταν και η χώρα των Μασσαγέτων. Δύο ποταμοί, ο Arankha (Amu Darya) και ο Yaksart (Syr Darya) χύνονταν σ' αυτή. Ανάμεσα στους πολλούς διακλαδισμένους παραπόταμους σχηματίζονταν βάλτοι. Στα νότια εκτείνονταν οι "Μαύροι Άμμοι" της ερήμου Karakum. Στα ανατολικά οι "Κόκκινοι Άμμοι" της ερήμου Kyzylkum. Διασκορπισμένοι, ανάμεσα, ζούσαν ομάδες-ομάδες οι Μασσαγέτες. Ήταν χωρισμένοι σε επτά φυλές: Σάκες, Δερβίσκοι, Χορεσμιανοί, Απασάκοι, Γιαξάρτες, Τοχάροι, Αφγάλοι και διάφορες άλλες μικρότερες ασήμαντες. Όλοι είχαν σχέση μεταξύ τους, αλλά εχθρεύονταν κιόλας.

Κάθε φυλή χωρίζονταν σε δύο αδελφότητες. Και κάθε αδελφότητα σε τέσσερις οικογένειες.

Παλαιότερα οι Μασσαγέτες ήταν μέρος του Χορεσμιανού βασιλείου. Οι Μασσαγέτες είχαν πολλά κοινά με τους Σκύθες.

Μετά την πρώτη εκστρατεία των Περσών και την κατάκτηση της Χορεσμίας, οι Μασσαγέτες σκορπίστηκαν σε όλη την περιοχή.

Από την εποχή της εκστρατείας του Κύρου του Α', οι φυλές που δεν τον προσκύνησαν, δεν έκαναν καμία ανακωχή με τους Πέρσες. Το 530 π.Χ. τα στρατεύματα του Κύρου του Β' ηττήθηκαν σε μάχη με τους Μασσαγέτες με επικεφαλής την Τόμυρι. Οι Πέρσες δεν συγχώρεσαν ποτέ αυτούς τους νομάδες, γι' αυτήν την ταπεινωτική ήττα. Έτσι το 520-518 π.Χ. ο Δαρείος Α' αποφάσισε να αναλάβει στρατιωτική εκστρατεία ενάντια στους Σάκες, η οποία τελικά θα έσπαγε την αντίσταση των νομάδων. Ο Δαρείος συγκέντρωσε 700.000 στρατιώτες εναντίον τους. Δεν σκόπευε μόνο να κατακτήσει τους Σάκες αλλά είχε και άλλους σκοπούς. Η κατάκτηση τους θα αποδυνάμωνε τις θέσεις των Σκυθών στην περιοχή της Μαύρης Θάλασσας, που θα παραδίνονταν στους Πέρσες, ελλείψει της βοήθειας των ανατολικών συγγενών τους. Κατακτώντας την περιοχή της Μαύρης Θάλασσας, ο Δαρείος σχεδίαζε να ξεκινήσει μετέπειτα μια επιτυχημένη εκστρατεία κατά των ελληνικών πόλεων-κρατών. Ο Δαρείος επανέλαβε τις εκστρατείες αυτές αρκετές φορές εκείνη την περίοδο.

Στα αρχικά κεφάλαια του Διηγήματος γνωρίζουμε για την ζωή στις απομακρυσμένες κοινωνίες της Σογδιανής αλλά και για τον τρόπο διοίκησης του Δαρείου, καθώς και για τις συνήθειες του ίδιου και των στρατηγών του. Μαθαίνουμε ακόμα για την ομάδα του Δαρείου που τον ανέδειξε στο θρόνο, καθώς και για τον τρόπο που ο ίδιος εκτιμούσε πρόσωπα και γεγονότα.

Εκείνη την ιστορική περίοδο η μακρινή χώρα των Σάκων δεν είχε ενιαία διοίκηση. Πολλές φυλές των Σάκων αλληλοπολεμούσαν για εδάφη και βοσκοτόπια και αλληλοεπιτίθεντο συνεχώς. Ανάμεσά τους ήταν ένας αρχηγός της φυλής, ο Σοχράμπ, του οποίου ο γιος του Σιράκ, που σημαίνει λιοντάρι, ήταν ένας από τους καλύτερους πολεμιστές των Σάκων.

Για να εξασφαλίσουν άμεση πρόσβαση στις φυλές οι Πέρσες χρησιμοποιούν την προδοσία, που την βρίσκουν “στο πρόσωπο της οικογένειας των “Ελαφιών”. Τα “Ελάφια” στον ερχομό των νέων “αρχόντων” τους αποφασίζουν να εξολοθρεύσουν κάποιες άλλες οικογένειες. Και ξεκινούν το αποτρόπαιο κτηνώδες σχέδιο τους, από την οικογένεια του “Αετού”. Αρχηγός της οικογένειας του Αετού ήταν ο πολεμιστής Σοχράμπ, που πολεμούσε, νέος ακόμη, δίπλα-δίπλα με τη βασίλισσα Τόμυρις.

Η φυλή των “Αετών” ήταν μικρή και ζούσε λιτά. Ένα βράδυ οι προδότες-Ελάφια επιτίθενται στους Αετούς που τους βρίσκουν να κοιμούνται και τους σκοτώνουν. Σε σκληρή μάχη σκοτώνουν τη γενναία Σανομπάρ,

τη σύζυγο του Σοχράμπ και μητέρα του Σιράκ. Ο Σοχράμπ και ο Σιράκ με τους τελευταίους τριάντα διασωθέντες πολεμιστές, ζητούν άσυλο στην οικογένεια των “Χελώνων” στους βάλτους, όπου αρχηγός είναι ο σοφός Κουνχάζ. Αλλά για να γίνει αποδεκτός από τις “Χελώνες” ο Σιράκ πρέπει να περάσει μια δοκιμασία. Το θάρρος του και η αγνή του ψυχή κερδίζουν την καρδιά της νεαρής και όμορφης Φαροάτας, της κόρης του Κουνχάζ. Στο πρόσωπο της, ο Σιράκ βρίσκει την πηγή των πνευματικών δυνάμεων και των ελπίδων.

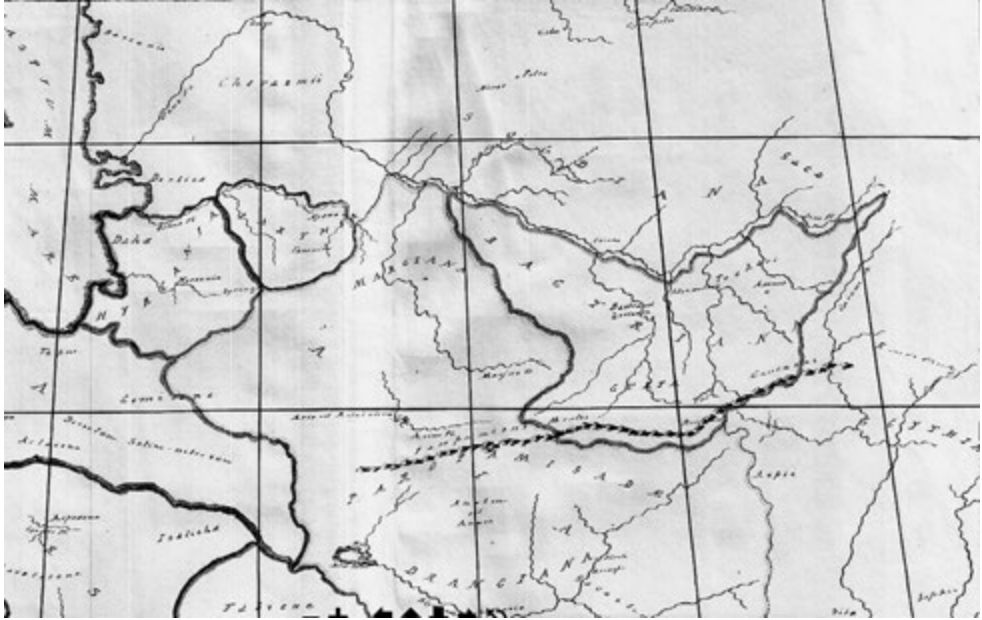
Όμως η ευτυχία έμελλε να κρατήσει λίγες μέρες. Οι Πέρσες με τους προδότες-Ελάφια επιτίθενται στο φρούριο των Χελώνων. Με εξαπάτηση, οι εχθροί καταλαμβάνουν το οχυρό και σκοτώνουν τους περισσότερους και την Φαροάτα. Αλλά η ήττα δεν μπορεί να καταπιέσει το πνεύμα των Μασσαγετών. Συγκεντρώνονται όλες οι φυλές τους. Έρχονται τέσσερις χιλιάδες Γιαζάρτες, τέσσερις χιλιάδες Απασάκοι, τρεις χιλιάδες Αφγάλοι, πεντακόσιοι νομαδικοί Χορεσμιανοί και χιλιάδες Σαρμάτες. Αυτές οι φυλές αποτελούσαν τον στρατό των είκοσι χιλιάδων πολεμιστών.

Αλλά τι μπορεί να κάνει αυτός ο στρατός ενάντια στον τέλεια εξοπλισμένο, από ογδόντα χιλιάδες, στρατό των Περσών; Ο Σοχράμπ προτείνει να τους κερδίσει με ένα σχέδιο που έχει ως κεντρικό στοιχείο έναν ήρωα, που θα τους οδηγούσε, με την θυσία του, στο αδιέξοδο και στην απελπισία τους, στην απόκοσμη δολοφονική έρημο. Ο Σιράκ μετά από εσωτερική δοκιμασία και αφού βρίσκει το νόημα της ζωής, μέσα του, αποδέχεται τελικά με χαρά την αποστολή του, ελπίζοντας στη συνάντηση με τον αγαπημένη του Φαροάτα στην άλλη ζωή, που την προσδοκά με πρωτοφανή αυτοσυγκράτηση και απόλυτη πίστη στο σκοπό του.

Αυτός είναι ο ήρωας Σιράκ που νίκησε τον Δαρείο με τον ηρωισμό του και την αυταπάρνησή του. Η θυσία του απλώνεται ως ύμνος στην ελευθερία και στα ύψιστα ιδανικά της ζωής, σε όλες τις φυλές της περιοχής για αιώνες.

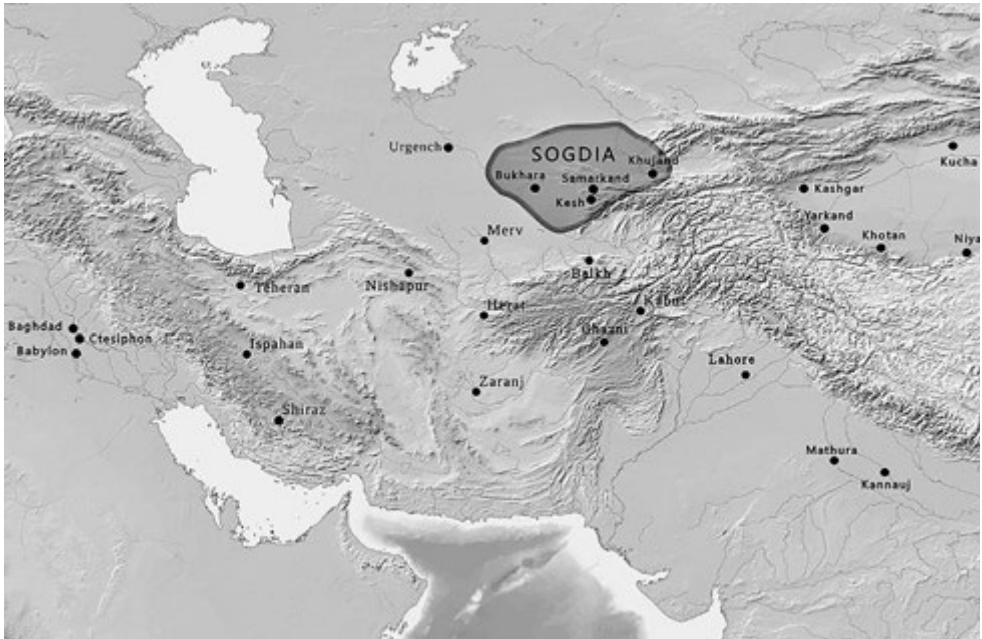
Η μνήμη του υμνείται ακόμη μέχρι σήμερα σε θρύλους και δημοτικά τραγούδια των λαών της Κεντρικής Ασίας.

Τον μύθο του θα βρεί, εδώ, μακριά στην Σογδιανή και ο Αλέξανδρος όταν φτάσει μετά από χρόνια.

Πάνω : Χάρτης του 1823 που απεικονίζει την Βακτριανή και την όμορη περιοχή.

Κάτω : Η σκιασμένη περιοχή είναι η Σογδιανή με τις κύριες πόλεις της εποχής. Με κέντρο αυτή και γύρω από αυτή, διαδραματίζονται τα γεγονότα του παρόντος διηγήματος.

Το Μονοπάτι της Οργής

1ο Διήγημα

Η πατρίδα. Η ζωή για την πατρίδα.

Η ζωή στις στέπες της Σογδιανής και το κράτος του Δαρείου.

Ο φτωχός βοσκός Σιράκ (“λιοντάρι”), που προσποιούνταν τον λιποτάκτη, οδηγεί το θηριώδες στράτευμα του βασιλιά Δαρείου στην άγρια έρημο, το 518 π.Χ., για να καταστρέψει τον στρατό του και να κάνει την πατρίδα του ελεύθερη.

Την ανδρεία των μαχητών και την ακούραστη επιμονή στον αγώνα κατά των εχθρών, περιγράφει ο συγγραφέας στο διήγημα “Το μονοπάτι της οργής”.

Παράλληλα μας περιγράφει γλαφυρά και με ζωντάνια την ζωή και τον πολιτισμό που είχαν οι Σκύθες, οι Μασσαγέτες, οι Δάες, οι Σάκες στις στέπες της απόμακρης Βακτριανής και Σογδιανής, που σε λίγα χρόνια ήρθε και κατέκτησε ο Μακεδόνας βασιλιάς από την Ελλάδα.

Υ.Γ. Ξανθινός ήταν ο έκτος μήνας του μακεδονικού έτους που αντιστοιχούσε με το δικό μας Απρίλιο και έπεφτε λίγο πριν την εαρινή ισημερία.

Η τίγρης

Ο Δάτης από καιρό δεν έβγαινε από τη Μαρακάνδη, γι' αυτό δεν ήξερε πόσο καλά ήταν οργανωμένη η υπηρεσία διαβιβάσεων με το νέο ηγεμόνα.

Στους σταθμούς, που ήταν τοποθετημένοι σε κάθε είκοσι χιλιόμετρα, τους καβαλάρηδες τους περίμεναν εφεδρικά άλογα. Μόλις έφτανε ο απεσταλμένος του ηγεμόνα, ο ένας από τους μαντατοφόρους που είχε πια ξεκουραστεί άρπαζε απ' αυτόν τον κύλινδρο (το ρολό), πηδούσε στη σέλα και εξαφανιζόταν στο σύννεφο της σκόνης. Ακόμα και τη νύχτα δεν σταματούσε η κίνηση - τη θέση των ημερήσιων αγγελιοφόρων (μαντατοφόρων) την έπαιρναν εκείνοι της νύχτας. Έτσι το διάταγμα του βασιλιά πετούσε από πόλη σε πόλη γρηγορότερα, απ' ό,τι οι γερανοί από λίμνη σε λίμνη. Χάρη στους θαυμάσιους δρόμους τα τμήματα με τα λάφυρα, τα εμπορικά καραβάνια, καθώς και οι πληροφορίες των στρατιωτικών στους σατράπες, των σατραπών στους στρατιωτικούς και των μυστικών υπηρεσιών του βασιλιά, σ' αυτούς και τους άλλους, έφταναν ως την Περσέπολη τρεις φορές γρηγορότερα, παρά επί Καμβύση.

Αντικαθιστώντας τα άλογα και τη φρουρά στο κάθε επόμενο χάνι, ο Γωβρύας κυνηγούσε αλύπητα τα ζευγμένα άλογα ως το επόμενο. Ο Δάτης λαγοκοιμόταν στο κάρο, βάζοντας στο πλευρό του ένα μαξιλάρι. Οι σωροί μαύρων βράχων, οι αγκαθωτοί θάμνοι της απέραντης ερήμου, οι βάλτοι, που είχαν δάση από καλάμια, οι θορυβώδεις καταυλισμοί των νομάδων, τα αλατούχα εδάφη, οι οάσεις, οι πόλεις και τα χωριά εμφανίζονταν μπροστά στα μάτια και εξαφανιζόταν τόσο γρήγορα, που από καιρό σε καιρό ο στρατηγός έτριβε τα μηνίγγια του, συλλογιζόμενος: μήπως παραληρεί;

Κάτω απ' τις ρόδες χτυπούσαν οι πέτρες, ζυμώνοντας με θόρυβο τη λάσπη στις κοίτες των αποξηραμένων ρυακιών, έτριζαν οι γέφυρες, που ήταν πάνω από τ' αυλάκια, θρόιζε το πενιχρό χορτάρι των τραχιών οροπεδίων, έτριζε η άμμος των άκαρπων ακτών. Το Δάτη τον κυρίευε η νοσταλγία του άγριου θηρίου. Ο στρατηγός δεν καταλάβαινε, γιατί ο καμπούρης τον οδηγεί στο βασιλιά. Ο Γωβρύας [8] δεν απαντούσε στις ερωτήσεις και όλες τις μέρες σώπαινε, σαν το είδωλο.

Αυτός μίλησε μόνο μια φορά, όταν οι συνοδοιπόροι έφτασαν στη Κουχρούδα, μια βραχώδης οροσειρά, που εκτείνεται από τη χώρα των Μήδων ως το Βελουχιστάν. Μετά την πολύκοσμη πόλη, που δεσπόζει τον κόμβο των δρόμων Μαρακάνδα-Πασαργάδα και Χαγματάν-Κερμάν, ο καμπούρης ζώηρεψε:

– Καλά!

Ο Δάτης ξεκόλλησε τα βλέφαρά του και είδε στα δεξιά του τον ορίζοντα του Σιρκούχ. Τις πλαγιές της κορυφής τις τύλιξε βαθύ σκοτάδι.

– Αυτό είναι το βουνό Λιοντάρι, μουρμούρισε ο Δάτης. Είναι ψηλότερο και από τα σύννεφα.

– Ε! Ο καμπούρης γέλασε πικρά. Τι τα θέλεις τα σύννεφα; Η γη είναι καλύτερη. Κοίτα, από την Περσέπολη έρχονται στρατεύματα. Κουβαλούν σπαθιά, τσεκούρια, τόξα. Κοίτα, προς την πόλη πάνε τα караβάνια. Κουβαλούν χρυσό, γεννήματα, βούτυρα, κρασί, καρπούς, υφάσματα, δέρματα, φέρνουν δούλους, ελέφαντες και ζώα. Αυτή είναι η δύναμη μας! Από την πρωτεύουσα κινούνται στρατεύματα, στην πρωτεύουσα μπαίνουν τα караβάνια. Το καταλαβαίνεις αυτό; “Τι δουλειά έχω εγώ με το χρυσό, το κρασί και τον υπόλοιπο πλούτο, που τρέχει στα υπόγεια σου; σκέφτηκε με κακία ο Δάτης. Για σένα καλά, αλλά τι κέρδος έχει ο Δάτης; Ο Δάτης δεν είναι τυφλός, αυτός βλέπει: εσύ με το Δαρείο άγριο θα τον διώξετε ακόμα και από την καταραμένη Μαρακάνδα! Αλλιώς γιατί εσύ, τσακάλι, περιφερόσουν στην πόλη και παρακολουθούσες αν κοιμάται η φρουρά ή όχι; Γιατί με απέσπασες απ’ το στράτευμα και με κουβαλάς στο βασιλιά τόσα μίλια μακριά; ε!...ένταξη κουβαλάτε με. Ο Δάτης δε θα χαθεί. Μαζί του είναι και χίλιοι ιππείς τοξότες, που προέρχονται απ’ το ίδιο γένος με το Δάτη. Και χίλια τόξα, δεν είναι χίλιες σπασμένες οδοντογλυφίδες. Αυτοί θα φανούν χρήσιμοι. Παράδειγμα, ο Οροίτης, ο σατράπης των Λίδων, ή ο Αριάντας, αρμοστής του βασιλιά στην Αίγυπτο. Ακούγεται, ότι αυτοί οι άνθρωποι αγαπούν τον βασιλιά, όπως τα σκυλιά το λύκο...”

Τρέχοντας από αυγή σε αυγή εκατό χιλιόμετρα, κάλυψαν την απόσταση από τη Μαρακάνδα ως την Περσέπολη, που είναι ίση με σαράντα μέρες, σε δέκα εικοσιτετράωρα. Το πρωί ο Δάτης είδε από τα βουνά τα κύματα της καταχνιάς, που έπλεαν μακριά χαμηλά, προς τ’ αριστερά, πάνω από την απεραντοσύνη της λίμνης Μπαχτεγκάν. Μετά από τρεις ώρες η άμαξα έφτασε στις πελώριες πύλες της πρωτεύουσας.

Πατώντας στη γη, ο στρατηγός μόλις που στηρίχτηκε στα πόδια του,

μετά από πολυήμερο βρόντο που έκαναν οι ρόδες και ασίγαστο θόρυβο του αέρα, η ησυχία ενήργησε εκκωφαντικά. Κατ' ευθείαν και χωρίς να προλάβει ούτε να πλυθεί, ο καμπούρης κουβάλησε το Δάτη στο ανάκτορο του βασιλιά.

Το ανάκτορο υψωνόταν σ' ένα επίπεδο, φτιαγμένο τεχνητά σε λόφο. Στις πλαγιές του ήταν χτισμένες κι από τις τέσσερις πλευρές πλατιές σκάλες. Μπροστά στο γιγάντιο πυλώνα απειλητικά είχαν ορθάνοιχτα τα στόματα αγάλματα με τα φτερωτά ιερά δαμάλια. Με τα χέρια των Περσών, συνηθισμένα στο μαχαίρι, το μαστίγιο ή το δικέλλι, ήταν μυστηριώδες το μυστικό του χειρισμού της πέτρας.

Το σπίτι του Δαρείου το έχτισαν οι Αιγύπτιοι, οι Βαβυλώνιοι και οι Λύδιοι. Γι' αυτό οι κίονες αυτού του κτηρίου θύμιζαν τις γαλαρίες του ναού του Φαραώ Μεντουχοτέπ, οι όροφοι των πύργων, οι αναβαθμίδες, οι λοξές σκάλες και τα σκαλιστά μάρμαρα των φανταστικών ζώων ήταν ο άντυκας του βασιλιά Βαλτασάρη και τα κολλητά στολίδια στους εξωτερικούς τοίχους ήταν η κατοικία του Κροίσου, που ο Κύρος του αφαίρεσε τα μυθικά πλούτη.

Δίπλα στις πύλες, στον ίσκιο, καθόταν “σταυροπόδι”, οι “αθάνατοι” σωματοφύλακες του Δαρείου, οπλισμένοι με τσεκούρια σε μακριά στιλιάρια. Μόλις είδαν να ανεβαίνουν τις σκάλες σταχτιοί από τη σκόνη του δρόμου ο Δάτης και ο Γωβρύας, οι καλοθρεμμένοι γίγαντες με σφιχτά δεμένα τα κεφάλια, στράβωσαν με απέχθεια τα χείλη τους. *“Παραπάχυναν από το ψωμί του βασιλιά”*, σκέφτηκε θυμωμένα ο Δάτης. *“Να σας κάψει ο κεραυνός σκύλας παιδιά”*.

Ο κεραυνός δεν έκαψε τους “αθάνατους”, αλλά η εμφάνιση του καμπούρη τους φόβισε αρκετά. Μόλις γνώρισαν τελικά τον Γωβρύα, οι σωματοφύλακες πετάχτηκαν, σα να τους τσίμπησε μέλισσα και φοβισμένοι από την ταραχή τους έσκυψαν τα κεφάλια.

– Που είναι αυτός; ρώτησε βραχνά ο Γωβρύας.

– Η μεγαλειότητά του είναι στον κήπο, ω στυλοβάτη του κράτους, να σας ευλογεί ο θεός, εσάς και τους συνοδοιπόρους σας!

Ο Γωβρύας κάτι ψιθύρισε από τη μύτη και έσυρε πίσω του το Δάτη. Στην ευρύχωρη εσωτερική αυλή, περιτριγυρισμένη με ασίδες, ναούς, αίθουσες, κατοικίες του ίδιου του βασιλιά, των οικείων του, της φρουράς, των βιοτεχνών, των ανακτόρων και των δούλων, τους σταμάτησε η *“φρουρά των πεσόντων”*.

– Στο διάβολο απ' εδώ! τσίριξε ο καμπούρης.

Οι στρατιώτες από το φόβο τους κοκάλιασαν. Οι περαστικοί διέσχισαν γρήγορα την πυρωμένη από τη ζέστη πλατειούλα.

Ο Γωβρύας περπάτησε με μικρά βήματα. σαν το γαϊδουράκι, χτυπώντας με την άκρη του μπαστουνιού στις πλάκες των ασβεστόλιθων, με τις οποίες οι μαστόροι έστρωσαν τη αυλή.

Ο Δάτης περπατούσε δίπλα στο σοφό αναμασώντας, ακριβώς σαν καμήλα.

Ο Γωβρύας σταματήσε στην είσοδο του κήπου, ακούμπησε το χέρι του στο μπρούτζινο κάγκελο του φράχτη και γύρισε προς τον Δάτη:

– Βλέπε. Άκουε. Σώπαινε. Αν σε ρωτήσουν, απάντησε. Κατάλαβες;

Ο κήπος προϋπάντησε τους οδοιπόρους με ευχάριστη ευωδιά των λουλουδιών, που ζεσταινόταν απ' τον ήλιο. Οι ελαφριοί κορμοί των Ελαίαγνων έμοιαζαν με συννεφάκια λευκού καπνού και σα να έλιωναν στο φόντο των μαυροπράσινων μουριών. Το φύλλωμα από τις δάφνες θρόιζε από το απαλό αεράκι. Το φύσημα του ήταν σχεδόν αόρατο για τα μάτια κουνούσε τα κλαδιά των ολέανδρων και των λιβάντων.

Δίπλα στη μαρμάρινη δεξαμενή, κάτω από μια γαλάζια μεταξωτή τέντα, με ορθάνοιχτα διάπλατα τα ρούχα και ξαπλωμένο ακατάστατα το σώμα του στα χαλιά, ξεκουραζόταν ένας άνθρωπος γύρω στα τριάντα. Τα γένια του και τα μαλλιά ήταν κατρανόμαυρα, το νεαρό πρόσωπο το φώτιζε ένα καλοκάγαθο χαμόγελο.

Μπροστά στον Πέρση σε πλατείς δίσκους άστραφταν τα ψηλά χρυσά βάζα, έργα των Βακτριανών, ελληνικοί αμφορείς με απεικονίσεις κυνηγών και κυνηγετικών σκυλιών, κομψά αργυρά αγγεία από την Αίγυπτο. Στα πιάτα, στολισμένα με χρωματιστά χαραγμένα κεντήματα, κοκκίνιζαν αφράτα τσουρέκια, κιτρινίζαν οι καρποί, έτρεχαν τα λίπη από τους φασιανούς και τις πέρδικες. Ο χυμός του ωριμασμένου ροδιού, που τα φέρνουν από τη Βαβυλώνα, έτρεχε από τα δυνατά δάχτυλα του Άριου, σαν ρανίδες από αίμα.

Στον ανάγλυφο στύλο, με σκυμμένο το κεφάλι στεκόταν μια γυναίκα. Έπαιζε ήσυχα στην άρπα και τραγουδούσε μόλις που ακουγόταν.

Δύο φτερά από ουρά παγωνιού, χωμένα στα μαύρα κατσαρά μαλλιά της ακτινοβολούσαν τότε σα χρυσάφι, τότε σαν μαργαριτάρι, τότε σαν ζαφείρι.

Ανάμεσα στη μουσελίνα της ανάλαφρης ριγμένης στον ώμο κουβέρτας φέγγιζε το μελαψό κορμί. Το φουστάνι από χτυπητό κόκκινο μετάξι ήταν σφιχτό και λεπτό και με εκατοντάδες δίπλες έφτανε ως τις πατούσες. Κάτω από τα ρούχα έλαμπαν οι ακτίνες του ήλιου. Απ' αυτό τα γυμνά χέρια της

αρπίστριας και το λεπτό, έξυπνο πρόσωπο με τα πλατιά φρύδια, τα αμυγδαλοειδή μάτια, την ευθεία μύτη και το λίγο μεγαλούτσικο στόμα έπεφτε η τριανταφυλλένια ανταύγεια. Τα χρυσά δαχτυλίδια, τα βραχιόλια και το κεχριμπαρένιο περιδέραιο έδειχναν σ' αυτό σα να ήταν από ρουμπίνια.

Οι μαύρες δούλες με ριγέ περιβραχιόνια στους μηρούς φτερουγίζαν ρυθμικά με τις άσπρες βεντάλιες. Στους κροτάφους των Αιθιοπίνων γυάλιζαν τα μπρούτζινα φλουριά.

Δίπλα στον Πέρση, ο Δάτης παρατήρησε πίσω απ' τους θάμνους δύο ημίγυμνα αγόρια. Το μεγαλύτερο ήταν ίσως γύρω στα εφτά χρόνια, το μικρότερο τεσσάρων χρόνων. Ο Άριος έτρωγε λαιμαργα το πόδι με το κρέας, άκουγε με ευχαρίστηση το τραγούδι, χάιδευε τα κατσαρά μαλλιά του μεγαλύτερου αγοριού και κάτι έλεγε γλυκόφωνα στο μικρότερο, που καθόταν στο πλάι με θυμωμένη όψη:

- Μάλιστα! Εδώ, εδώ, παιδί μου κάθισε δίπλα στον αδερφό σου τον Ξέρξη! Έλα, ω Ματίστη! Άτοσσα! απευθύνθηκε ο Πέρσης προς τη γυναίκα με την άρπα, χάιδεψέ τον!

Ο Μασίστης γύρισε κατά αλλού και γκρίνιαξε, η Άτοσσα τραγουδούσε σκεπτική και δεν έδωσε καμιά σημασία προς το γιό.

- Αυτός ... αυτός είναι ο κυρίαρχος του κόσμου; ο Δάτης αναστέναξε από οργή. Λουλούδια... Άρπα.... παιδιά... ω θεοί! Ο Δάτης αυτό δε θα το αντέξει.

Ο στρατηγός γύρισε απότομα. Ο καμπούρης τον έπιασε απ' το χέρι και έτριξε τα δόντια. Μετά μπήκε μπροστά και ξερόβηξε. Η Άτοσσα σώπασε και σήκωσε το κεφάλι. Ο βασιλιάς γύρισε το κεφάλι. Ο καμπούρης έκανε ένα βήμα, αφέθηκε στα γόνατα και ακούμπησε το μέτωπο στη γη.

Ωωω!, παραξενεύτηκε ο Δάτης. Ο καμπούρης φοβάται αυτό το μυξιάρικο νεαρό;...

- Γωβρύα! αναφώνησε χαρούμενα ο Δαρείος. Σηκώθηκε βιαστικά, πλησίασε το σύμβουλο του και τον αγκάλιασε απ' τους ώμους.

- Ήρθες τελικά!

- Που να πήγαινα; Μουρμούρισε ο καμπούρης, διορθώνοντας το παλτό του.

- Ο Δάτης;

Ο στρατηγός ακούγοντας το όνομα του, ταραχτηκε.

- Είναι εδώ!

- Ναι; Καλά! Ο Δαρείος γύρισε προς την Ατόσσα και της έγνεψε. Η

Η τεράστια Πύλη των Εθνών στα ανάκτορα του Δαρείου.

βασιλίσα, τα δυο βασιλόπουλα και οι δούλες εξαφανίστηκαν στη στιγμή, σα να τους κατάπιε η γη.

Ω! είπε ξανά μέσα του ο Δάτης. Σ' αυτόν υπάρχει θέληση...

Ο στρατηγός πήγε κάτω απ' τις ελιές και ξάπλωσε βαριά στο χορτάρι.

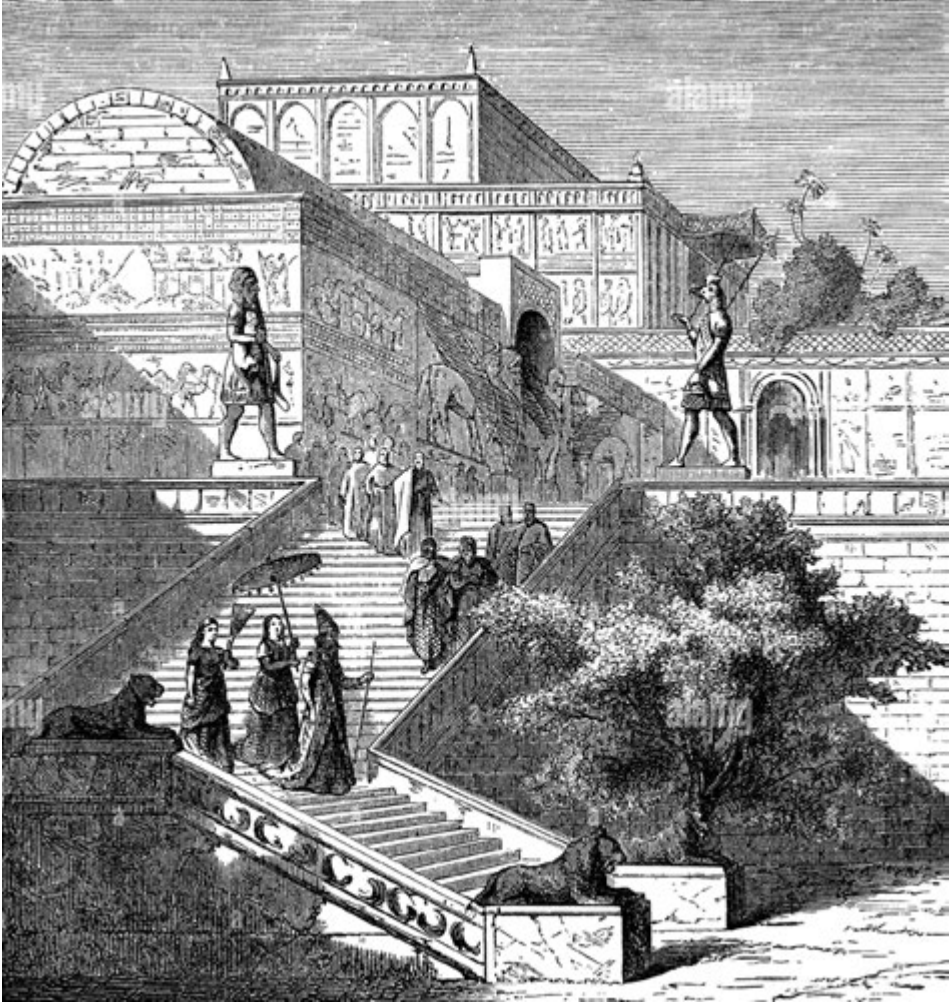
– Σήκω πάνω! διέταξε ο βασιλιάς.

Ο Δάτης σηκώθηκε αργά, πλησίασε ανόρεχτα το Δαρείο, έσκυψε και φίλησε την άκρη του ρούχου του. Το βλέμμα του βασιλιά ήταν αυστηρό. Ψηλός, κυρτός, με μύτη αρπακτικού, ο γιος του Υστάσπη έμοιαζε τώρα με αετό, που είναι έτοιμος στο γκρεμό να χυμήξει πάνω στο θήραμα του.

“Ω! θαύμασε νοερά ακόμα μια φορά ο Δάτης. Μου φαίνεται ότι στη Βακτριανή κακώς λέγανε ότι ο γιος του Υστάσπη είναι αδύνατος χαρακτήρας, σαν αρνάκι, και είναι υπάκουος στους ισχυρούς συμβούλους του, σαν δούλους. Αυτός ο άνθρωπος διοικεί ο ίδιος. Τελικά θα δούμε...”

– Έχω ακούσει για σένα, είπε ο βασιλιάς, κοιτάζοντας κατευθείαν στα μάτια το στρατηγό. Υπηρέτησες καλά το θείο μου τον Καμβύση.

Έδειξε με το χέρι το χαλί. Ο Δάτης και ο Γωβρύας κάθισαν. Ο Δαρείος σώπαινε, χτυπούσε με τα νύχια του τη χειρολαβή του σπαθιού του και ξαφνικά έβρισε, σαν τεχνίτης. Ο Δάτης άνοιξε το στόμα. Ο Γωβρύας κούνησε καταφατικά το κεφάλι και πικρογέλασε.

Εξωτερική αναπαράσταση του παλατιού στην Περσέπολη.

γροθιά του όλους τους λαούς. Τι θέληση! Ο Δάτης θυμήθηκε τον κήπο. Αλλά γιατί χάιδεψε το γιό και άκουγε το τραγούδι της γυναίκας; Α! η τίγρη κι αυτή χαϊδεύει το μικρό της τιγράκι. Ο τίγρης κι αυτός ακούει το μουρμουρητό της τίγρυνας κι αυτή ξεφαντώνει στους θάμνους μαζί με τα τσακάλια. Παρ' όλα αυτά όμως παραμένει τίγρη. Μάλιστα, ο γιός του Υστάσπη είναι τίγρης. Ο Γωβρίας είναι τσακάλι. Ποιος όμως είμαι εγώ; Ίσως... η ύαινα».

Τους λόφους έξω από την Περσέπολη τους περιτύλιξε ο καπνός του θυσιαστηρίου.

Επάνω : Τα ανάκτορα του Δαρείου σε καλλιτεχνική απεικόνιση.

Κάτω : 1. Απεικόνιση σε πορτόφυλλο στο ανάκτορο της Περσέπολης, του Δαρείου να σκοτώνει λιοντάρι, 2. Πέρσης με πλήρη ενδυμασία περί το 500 π.Χ.

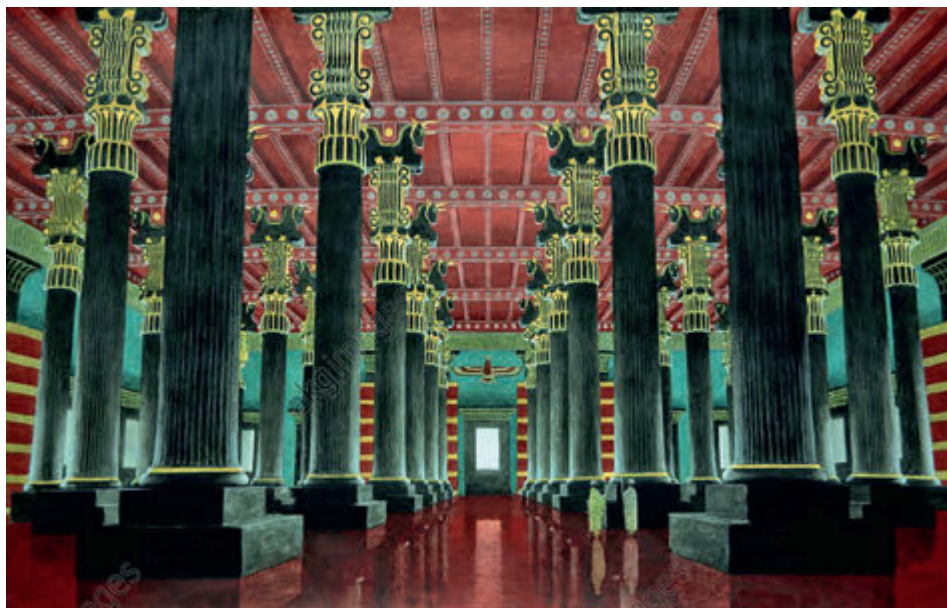

Η Βασίλισσα Τόμυρις και το κεφάλι του Κύρου του Μεγάλου (Πίν. Mattia Preti).

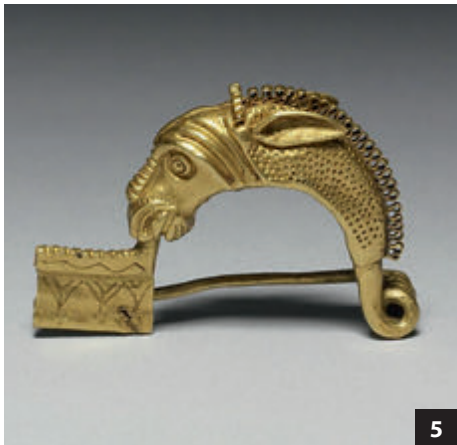
Τοπίο στην έρημο Kyzylkum (Κόκκινοι Άμμοι) (Καζακστάν) που εκτείνεται ανάμεσα στους ποταμούς Amu Darya and Syr Darya (Ωξος & Ιαξάρτης) στην περιοχή που ιστορικά είναι γνωστή ως Υπερωξιανή ή Σογδιανή.

Η μεγαλοπρεπής αίθουσα στα ανάκτορα του Δαρείου. Είχε 72 κολώνες, από τις οποίες 13 υπάρχουν ως σήμερα, η κορυφή των οποίων διακοσμήθηκε από αγάλματα ζώων, όπως δικάφαλοι ταύροι, λέοντες και αετοί.

Σκυθικά άρματα σε μάχη.

(1) & (4) - Βραχιόλια Ελληνο-Βακτριανής τέχνης, (2) - Κόσμημα κεφαλής. Φέρει παράσταση Βασιλιά με δράκοντες. Η σύνθεση αναπαριστά την πάλη του Βασιλιά Δρακομάχου, θέμα ευρέως διαδεδομένο στην αρχαιότητα της πρόσω Ασίας. (3) - Χρυσό νόμισμα που χρησίμευε για σφραγίδα ΕλληνοΒακτριανής εποχής, (5) (6) - Χρυσές καρφίτσες.

(1)-Σκυθικό περιδέραιο.

(2)-Σκύθες με άλογα
κάτω από ένα δέντρο.

Χρυσή πόρπη ζώ-
νης. Σιβηρία, 4ος-3ος
αιώνας π.Χ. © The State
Hermitage Museum .

(3)-Μπρούτζινο αγγείο
(Rhyton) 4ος-5ος αι. π.Χ.

(4-8): Κεφαλές αγγείων
(Rhyton)της Αχαιμενιδι-
κής τεχνικής. Το Rhyton

είναι ένα είδος αγγείου

που συνήθως καταλήγει

στο σχήμα του κεφαλιού

ή των κεράτων ενός ζώου.

Το (4ο & 5ο) Περσικό

του 5ου αι. π.Χ. , Το

(6ο) Iran, 150 π.Χ. -

225 μ.Χ. Los Angeles

County Museum of Art,

Το (7ο) αγγείο Παρθικής

τεχνικής & (8ο) Rhyton

σε λεπτομέρεια άκρου με

κεφαλή Λύγκα Παρθικής

τεχνικής, Miho Museum's

Japan.

Πάνω : Σκύθες πολεμιστές τοξότες και δεξιά μία Αμαζόνα.

Κάτω : α). Σογδιανό αγγείο με πρωτομή γαζέλα που χρησίμευε και σε οиноποσία. Smithsonian Institute - β). Χρυσή πόρπη έφιππου Σκύθη. Περιοχή Μαύρης Θάλασσας, 400-350 π.Χ. © The State Hermitage Museum.

